

γεωμετρία ἡ, λόγ. κοιν. γιωμετρία κοιν.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. γεωμετρία. Ἡ λ. καὶ εἰς Σομ.

1) Ἡ γεωμετρικὴ ἐπιστήμη, ἥτοι κλάδος τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν πραγματευόμενος τὰς ιδιότητες τοῦ χώρου καὶ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἐπιφανειῶν καὶ τῶν ὅγκων τῶν σωμάτων δι' ἀναγωγῆς αὐτῶν εἰς κανονικὰ γεωμετρικὰ σχήματα λόγ. κοιν.: Ὁ Εὐκλείδης εἶναι ὁ πατέρας τῆς γεωμετρίας. 2) Σύγγραμμα ἐπὶ γεωμετρικοῦ θέματος ἢ διδασκτικὸν βιβλίον τῆς γεωμετρίας λόγ. κοιν.: Ξέχασε τὴν γεωμετρίαν ἐς τὸ σχολεῖον κοιν. Ἐνεύριασε κ' ἔσκισε δυὸ φύλλα 'πὸ τῆς γιωμετρίας του Πελοπ. (Γαργαλ.) 3) Τὸ διδασκόμενον εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα μάθημα τῆς γεωμετρίας λόγ. κοιν.: Παρακολουθῶ τὸ μάθημα τῆς γεωμετρίας. Τὰ θέματα τῆς γεωμετρίας ἦσαν δύσκολα καὶ οἱ περισσώτεροι μαθητὲς ἔδωσαν ἄσπρη κόλλα. Τὸ μυαλό σου εἶναι ἐς τίς βολτοῦλες, γι' αὐτὸ εἶσαι τοῦβλο ἐς τὴν γιωμετρίαν κοιν. Ὡς τὴν γιωμετρίαν ἦτανε κουμπούρα ἢ Ἀγγέλω (κουμπούρα = ἀνεπίδεκτος μαθήσεως) Πελοπ. (Παιδεμέν.)

γεωμετρικὸς ἐπίθ. λόγ. κοιν.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. γεωμετρικός.

Ὁ ἀνήκων ἢ ἀναφερόμενος εἰς τὴν γεωμετρίαν λόγ. κοιν.: Γεωμετρικὸς λόγος-ὁρος. Γεωμετρικὴ ἐποχὴ - πρόοδος - σχέση - τέχνη. Γεωμετρικὸ πρόβλημα κ.τ.τ. Ὡς τὸ διαγνώρισμα τῆς γεωμετρίας μᾶς ἔβαλαν γεωμετρικοὺς τόπους. Αὐτὸς εἶναι κούτσουρο ἐς τὴν γεωμετρίαν καὶ δὲν καταλαβαίνει ἀπὸ γεωμετρικὰ κατασκευές. Ἀγόρασα ἀπὸ τὸ Μοναστηράκι ἓνα ἀγγεῖο μὲ γεωμετρικὰ σχήματα κοιν.

γεώμηλο τό, λόγ. σύνθ. γιῶμ'λου Στερελλ. (Γαλαξ.)

Τὸ νεώτ. οὐσ. γεώμηλον.

Τὸ φυτὸν Στρώχνος ὁ κονδυλόριζος (*Solanum tuberosum*), τῆς οἰκογ. τῶν Στρυχνωδῶν (*Solanaceae*) ἐνθ' ἄν.: Ὁ περονόσπορος ἔκανε μεγάλες ζημιές ἐς τὰ γεώμηλα λόγ. σύνθ. Συνών. μπατακιά, πατακιά, πατατιά. β) Ὁ ὑπόγειος κόνδυλος τοῦ ἀνωτέρω φυτοῦ ἐνθ' ἄν.: Τὰ γεώμηλα ἔχουν πολλὰ θρεπτικὰ συστατικὰ λόγ. σύνθ. Ἦτανι πουλὺ χιόν' καὶ δὲ μποροῦσαν νὰ πάθ'νι φουμὶ καὶ τρώγανι γιῶμ'λα Γαλαξ. Συνών. μπατάκα, πατάκα, πατάτα.

γεωπονία ἡ, λόγ. σύνθ.

Τὸ Ἑλληνιστ. οὐσ. γεωπονία.

1) Ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς, ἡ γεωργία λόγ. σύνθ. 2) Ἡ ἐπιστήμη ἢ ὁποῖα περιλαμβάνει τὸ σύνολον τῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν γνώσεων πρὸς συστηματικὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς λόγ. σύνθ.: Τὸ μεράκι του εἶναι νὰ σπουδάσῃ γεωπονία σύνθ. Συνών. γεωπονική. 3) Τὸ σύγγραμμα τῆς γεωπονίας λόγ. σύνθ.: Ὡς τὰ κεντρικὰ βιβλιοπωλεῖα θὰ βρῇς τὴν γεωπονία πού ζητᾷς σύνθ. 4) Τὸ διδασκόμενον εἰς τὰς σχολὰς ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων γεωργικῶν σπουδῶν, ὡς καὶ εἰς τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας καὶ Ἐκκλησιαστικὰς σχολὰς, μάθημα τῆς γεωπονίας λόγ. σύνθ.: Διδάσκει γεωπονία ἐς τὴν Γεωργικὴν Σχολὴν τῆς Λάρισας σύνθ.

γεωπονικὸς ἐπίθ. λόγ. κοιν.

Τὸ Ἑλληνιστ. ἐπίθ. γεωπονικός.

Α) Ἐπιθετικ., ὁ ἀνήκων ἢ ἀναφερόμενος εἰς τὴν γεωπονίαν λόγ. σύνθ.: Ἐδωσε ἐξετάσεις ἐς τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολήν. Ἐτοιμάζει μὴ γεωπονικὴ μελέτη κοιν. Β) Οὐσ. 1) Θηλ. γεωπονική (κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσ. ἐπι-

στήμη), ἡ γεωπονία λόγ. κοιν.: Δὲν ἔχει κλίση ἐς τὴν γεωπονική κοιν. 2) Οὐδ. πληθ., Γεωπονικά, τὸ διδασκόμενον μάθημα τῆς γεωπονίας. λόγ. κοιν. Συνών. γεωπονία 4.

γεωπόνος ὁ, λογ. κοιν. καὶ δημῶδ. πολλὰχ. γιωπόνος Πελοπ. (Γαργαλ. Μαργέλ. Τριφυλ. κ.ά.) γιουπόνους πολλὰχ. βορ. ἰδιωμ. Ἰουπόνους Θράκ. (Μαρών. κ.ά.) Θηλ. γιουπόνησσα πολλὰχ. βορ. ἰδιωμ. Οὐδ. γεωπόνη (Κρήτ.).

Τὸ Ἑλληνιστ. γεωπόνος.

Ἐπιστήμων ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μὲ τὴν γεωπονίαν ἐνθ' ἄν.: Ὁ γιός του σπουδάζει γεωπόνος. Μᾶς λένε πὺς θὰ διοριστοῦνε ὅλοι οἱ ἀδιόριστοι γεωπόνοι ἐς τὴν Μακεδονία κοιν. Μοῦ 'δειξε ὁ γεωπόνος πὺς νὰ κλαδεύω τ' ἐλιές Γαργαλ. Ρώτηξα τοῦ γιουπόνου γιατί δὲ γὰν' καρύδια ἢ καρ' διὰ Μακεδ. (Μεσολακκ.) Νὰ τό χ'ς σπουλλάτ' τ' γιουπόνου, π' θὰ σὶ βοηθήσ' Θεσσ. (Κραυν.) Πέρασι μὴ μέρη ἢ γιουπόνησσα ἀπὸν τοῦ χουριό καὶ μᾶς εἶπὶ πὺς νὰ τ' γλαδέφουμι αὐτὴ τ' μ' λιά Ἡπ. (Κουκούλ.)

γεωργάκι τό, ἐνιαχ. γιωργάκι Ρόδ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γεώργι καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -άκι.

Μικρὰ δέσμη θερισθέντος σίτου. Συνών. ἀγκαλιδάκι, ἀγκαλίτσα, ἀγκαλούδα, ἀγκαλούλα, ἀρμαθάκι, ἀρμαθούλα, δεματάκι, δράγμα, δραγμί, δραξιά, παλαμιά, χεριά, χερίτσα, χεροβολάκι. Ἀντίθ. ἀρμαθάρα, δεματάρα, χεροβολάρα.

γεωργερὸς ἐπίθ. ἐνιαχ. γιωργερὸς Κάρπ.

Ἐκ τοῦ ρ. γεωργῶ.

Ἐπὶ ἀγροῦ, ὁ παράγων πολλοὺς καρπούς, ὁ εὐφορος: Τὸχ-χειμῶνα ἐσπέρασιν ἀσπρικά, ἀρακά, κουτσία τῶ' ἄλλα μαειρέματα τῶαί τὸ χωράφιν ἦτο γιωργερὸ τῶ' ἐκάν-νασι τὸ χρεῖαζ-ζούμενο τῶ' ἐπερνούσασιν (ἀσπρικά = ὄσπρια, κουτσία = κουκκιά. Ἐκ παρχμυθ.). Συνών. γόνιμος, εὐφορος, καρπερός, καρποφόρος, παραγωγικός, προκομμένος. Ἀντίθ. ἀγονος, ἀκάρπερος, ἀκάρπιστος, ἀκαρπος, ἀφορος, παρπάρα.

γεωργεύω (I) ἐνιαχ. γεωργεύω Λεξ. Βλάχ. γιωργεύω Κάρπ.

Τὸ Βυζαντ. ρ. γεωργεύω.

1) Καλλιέργω τὴν γῆν ἐνθ' ἄν. Συνών. ἀλετριζώ, ἀλατρεύω, γεωργῶ, καματεύω, κάρνω χωράφι, ὀργώνω. 2) Εὐδοκίμω, εὐφορῶ Κάρπ.: Τὰ σπαρμένα ἐφέτι 'εἰ γεωργεύου (= δὲν εὐδοκίμοῦν).

γεωργεύω (II) ἀμάρτ. γιωργεύω Θήρ. Ἰων. (Σμύρν.) Κωνπλ. γιωργεύω Κάσ.

Ἐκ τοῦ ὀνόμ. Γεώργη, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ Γεώργη. Πβ. βαρβαρίζω II, βαρβαρώνω.

Τὸ ρῆμα ἐπλάσθη παρηχητικῶς καὶ ἄνευ συγκεκριμένης σημασίας ἐνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Ἄι μου Γιώργη, γιώργευε, ὅπ' ἀγαπῶ γρηγόρευε Κωνπλ.

Ἄι μου Γιώργη, γιώργευε, | τὴν ἀγαπῶ μαργιόλευγε Κάσ.

γεώργημα τό, Λεξ. Βάιγ. Περίδ. Μ. Ἐγκυκλ. Πρω. Δημητρ. γεώργ'μα Θράκ. (Σαμακόβ.)

Τὸ ἀρχ. οὐσ. γεώργημα. Ἡ λ. καὶ εἰς Σομ.

1) Τὸ ἐκ τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς προσερχόμενον προϊόν Σαμακόβ. — Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. Ἐλευθερουδ. Πρω. Δημητρ. Συνών. βεντέμα, εἰσόδημα μαξούλι, παργωγή, σοδεία. 2) Τόπος καλλιεργημένος — Λεξ. Βάιγ. Περίδ. Ἐλευθερουδ. Πρω. Δημητρ. Συνών. ἀγρός, χωράφι.

γεώργηση ἡ, ἐνιχ. γιόργηση Κάμπ. (Ἐλυμπ.) γιόργηση Κάμπ.

Ἐκ τοῦ ρ. γεωργός.

Τὸ πλούσιον γεωργικὸν εἰσόδημα, ἡ εὐφορία ἐνθ' ἀν.: Φρ. Γιόργησην ἔχ' ἐφέτος Κάμπ. || Ἄσμ.

Καὶ κεῖνο τὸ πανδέρημον ἐγιόργησεν ἐφέτος
κι ἀπὸ τὴν τόση γιόργησην ἤκαμε πένδε ροῦες
(ροῦες = ρῶγες. Λέγεται εἰρωνικῶς περὶ ἀφόρου ἀμπέλου)
αὐτόθι.

γεώργι τό, ἐνιχ. γεώρκιν Κύπρ. γιόρκιν Κύπρ. (Γερμ. Λευκωσ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ Ἑλληνιστ. οὐσ. γεώργιον.

1) Κυριολ., τὸ ἐκ τῆς γεωργίας προσερχόμενον προϊόν ἐνθ' ἀν.: Τοῦτο τὸ σιτάριον ἐν γιόρκιμον Γερμασ. Τὰ κουτσιὰ ἔγ' γιόρκισ-σου (κουτσιὰ = κουκκιά, ἔγ' = εἶναι) αὐτόθι. Κάθε χρόνο γάμνουμεν γλυκὸν τζιτρόμηλον, ἐπειδὴ ἔχουμεν τζιτρόμηλα γιόρκιν (τζιτρόμηλον = νεράντζι) Λευκωσ. 2) Μεταφ. πᾶν τὸ ἀνῆκον εἰς τινὰ ὡς γεννηθὲν καὶ αὐξηθὲν παρ' αὐτῷ ἐνθ' ἀν.: Τοῦτος ὁ ἀπ-παρος ἔγ' γιόρκιμον (ἀπ-παρος = ἵππος) Κύπρ. Ἀντίθ. ἀγορασμάτιν, ἀγοραστικός 1, ἀγοραστός 1.

γεωργία ἡ, λόγ. κοιν. καὶ δημῶδ. πολλαχ. γιουργία Στερελλ. (Μύτικ. κ.ά.) γιουργία σύνθηθ. βορ. ἰδιωμ. γιωργία Κύπρ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. γεωργία.

1) Ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς πρὸς παραγωγὴν χρησίμων προϊόντων. Ἐνθ' ἀν.: Ὁ πατέρας τοῦ ἀσχολεῖται μὲ τὴν γεωργία. Καλὴ εἶναι ἡ γεωργία, μὰ θέλει χωράφια κοιν. Πασκουλιέτι οὐ Λόλους μὲ τὴν γιουργία Μύτικ. Τὰ παρὰτ' σι οὐλα κι τό 'ρ'εἰ 'ς τὴν γιουργία. Μουναχὰ ὅποιους δὲν ξέρ' τ' γλύκα τ'ς ἀνακατεύει μὲ τ' γιουργία σύνθηθ. βορ. ἰδιωμ. Συνών. γεωπονία 1. 2) Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γεωργοῦ ἐνθ' ἀν.: Ἡ γεωργία εἶναι ἀποδοτικὴ δουλειὰ κοιν. Συνών. γεωργική, γεωργόσυνη, ρεσπερική, χερρομαχική 3) Ἐπιστήμη ἀσχολουμένη περὶ τὴν ἔρευναν καὶ τὴν συστηματοποίησιν τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς τῶν γεωργικῶν προϊόντων λόγ. κοιν.: Ἡ γεωργία εἶναι ἓνας κλάδος τῶν γεωπονικῶν ἐπιστημῶν λόγ. κοιν.

γεωργικός ἐπίθ. λόγ. κοιν. καὶ δημῶδ. πολλαχ. γεωργική λόγ. πολλαχ. καὶ δημῶδ. Κρήτ. (Κατσιδ. Σητ.) κ.ά. γιουργική Εὐβ. (Ἄκρ. Ψαχν.) κ.ά. γιωργική Κύπρ. γιωργιτῆ Κύπρ.

Τὸ Ἑλληνιστ. ἐπίθ. γεωργικός.

Α) Ἐπιθετικ., ὁ ἀνήκων ἢ ἀναφερόμενος εἰς τὴν γεωργίαν λόγ. κοιν.: Πουλáει γεωργικά εργαλεῖα. Ἀγόρασε γεωργικά φάρμακα. Ἐδωσε ἐξετάσεις σὲ μὲτὰ Γεωργικὴ Σχολὴ κοιν. Β) Οὐσ. 1) Θηλ., γεωργική (κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσ. τέχνη), τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γεωργοῦ λογ. πολλαχ. καὶ δημῶδ. Εὐβ. (Ἄκρ. Ψαχν.) κ.ά. Κρήτ. (Κατσιδ. Σητ.) κ.ά. Κύπρ.: Ἡ γεωργική δὲν τρανάει πιά τοὺς νέους λόγ. πολλαχ. Ἡ γεωργική εἶναι βαρὰ δουλειὰ Σητ. Παράτ' σι τ' γιουργική κι κάθ' ἱμπόριον ριτσίνια Ἄκρ. Ἡ γιωργική

θέλει ἄθ-θροπον πὸν νὰ ξέρη Κύπρ. Ἐδίπλασεν τοὺς π-πα-ρᾶδες του μὲ τὴν γιωργιτῆν (ἐδίπλασεν = ἐδιπλασίασε) αὐτόθι. Συνών. βλ. εἰς λ. γεωργία 2.

γεωργοκτηματίας ὁ, λόγ. πολλαχ. γεωργοκτηματίας Πελοπν. (Γαργαλ. κ.ά.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γεωργός καὶ κτηματίας.

Γεωργὸς ἔχων μεγάλην κτηματικὴν περιουσίαν λόγ. πολλαχ.: Αὐτὴ ἡ ἀνεπρόκοπη παντρεύτηκε γεωργοκτηματία Ἀθῆν. Ὁ Γιώργης τῇ Θανασούλαινᾳ εἶναι μεγάλος γεωργοκτηματίας Γαργαλ. Τρεῖς παιδικοὶ φίλοι, πὸν ἔχωρίσθησαν, ὁ ἓνας ἔγινε γεωργοκτηματίας, ὁ ἄλλος βιολιτζῆς καὶ ὁ τρίτος φυγόδικος Δ. Καμπούρογλ., Θρύψαλ., 5.

γεωργόπαιδο τό, ἀμάρτ. γιουργόπιδου Σάμ. (Μαυροντζ. κ.ά.)

Ἐκ τῶν οὐσ. γεωργός καὶ παιδί.

Τὸ τέκνον τοῦ γεωργοῦ: Αὐτὸς εἶναι γιουργόπιδου || Φρ. (παιδιᾶς) Παδρεῦν τ' Μαρία κι τ'ς δίνου γιουργόπιδου.

γεωργός ὁ, λόγ. κοιν. καὶ δημῶδ. πολλαχ. γεωργὸ Τσακων. (Βάτικ. Χαβουτσ.) γεωργός Ἰκαρ. Κίμωλ. Σίφν. κ.ά. γιουργός πολλαχ. βορ. ἰδιωμ. γιωργός Ἰθάκ. Κύθν. Τῆν κ.ά. γιωργός Κύπρ. — Χ. Παλαίσι., Τὸ παρὰπ. τοῦ τσυροῦ, 1 γιωργός Κύπρ. γουργός Πελοπν. (Λάστ.) Θηλ. γεώργισσα Λεξ. Βλάχ. Δημητρ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. γεωργός. Ἡ λ. καὶ εἰς Βλάχ. καὶ Σομ. Διὰ τὸν τύπ. γεοργός βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 2, 286, 414. Διὰ τὴν τροπὴν τοῦ ω εἰς ο υ βλ. καὶ Χ. Παντελίδ., Φωνητ., 13. Ὁ τύπ. γεωργός καὶ εἰς Γ. Χορτάτζ., Ἐρωφίλ. Πρᾶξ. Α', στ. 283 (ἐκδ Σ. Ξανθοῦδ.)

1) Ὁ καλλιεργῶν τὴν γῆν, ὁ ἀγρότης κοιν. καὶ Τσακων. (Βάτικ. Χαβουτσ.): Ὁ ἄντρας τῆς εἶναι γεωργός. Σήμερα οἱ γεωργοὶ δὲν κουράζονται πολὺ, γιατί ἔχουν γεωργικά μηχανήματα κοιν.: Ὁ γεωργὸς σπέρει τὸ χωράφι Φοῦρν. Οὐ γιουργός θιρίζ' μὲ τοῦ διοπάφ' κι μὲ τ' γουδὰ κόβ' τοῦ χουρτάφ' (γουδὰ = κοσιά, εἶδος μεγάλου δρεπάνου μὲ μακρὰν λαβὴν) Θεσσ. (Βαμβακ.) Ἡ σκιπαρνιά εἶναι σύνθηρου ἀπαραίτητον γιὰ τοῦ γιουργό Θεσσ. (Φάρσαλ.) Οὐ γιουργός κόβ' τ'ς αὐλακιές μπρουστά μὲ τὰ βόδια κι ἀπουκουντὰ ρίχ' σπόρου τοῦ πιδὶ Στερελλ. (Αἰτωλ.) Οὐ αἰ-Φίλ' πιας ἦταν γιουργός Στερελλ. (Κεφαλόβρ.) Οὐ γιουργός δὲ ξαπουστέφ' οὐλλου τοῦ χρόνου Εὐβ. (Ἀγία Ἀνν.) Οὐλα τ' Θιοῦ τὰ πλάσματα ἀπὸ τ'ς γιουργοὶ πιριμέν' νὶ νὰ φᾶνι Σάμ. Ἐμεῖνε ὅλοι γεωργοὶ 'μανι (ἡμεῖς ὅλοι ἡμεῖθα γεωργοὶ) Χαβουτσ. Τοῦ θὰ πάφ' γεωργό (τοῦ = σὺ) αὐτόθι. Ἡ ἄλουντοῦ θεωρεῖ τὸν γιωργὸν τ'ς ἔρκεται μὲ μιάσ σακκούλ-λαγ γεμάτη (ἐκ παραμυθ.) Κύπρ. Οὐ γιουργός, οὐ ἀφέντ'ς τ' χωραφιοῦ, εἶπυ τ'ς γείτονις νὰ θιρίσουν (ἐκ παραμυθ.) Ἡπ. (Ραδοβύζ.) Ἡταν ἓνας γιουργός κι παίρι'ς τ'ν ἱξουχή κι τὸν ἐπιασι βρουχή κι γύρ'σι 'ς τοῦ σπὶτ' (ἐκ παραμυθ.) Σάμ. (Τηγάν.) || Παροιμ.

Τὸν ἥλιο δῶσ' τον τοῦ γιωργοῦ, τὸν ἄνεμο τοῦ ναῦτη (τὴν γεωργίαν εὐνοεῖ ἡ ἥλική θερμότης, τὴν ναυσιπλοῖαν ὁ οὐριος ἄνεμος). Ἰθάκ. Ἐγὼ γιωργός καὶ σὺ τσοπάνης σεμπριά δὲν κάνουμε. Ὅ,τι σπέρνω θὰν τὸ τρῶν τ' ἀρνιά σου (ἐπὶ ἀτόμων μὴ συνεργαζομένων) Πελοπν. (Πάτρ. κ.ά.)

Οὐ γιουργός θέλ' βρουχή κι οὐ κισαμάρ'ς ξέρη (ἐπὶ ἀντιθέσεως συμφερόντων) Θράκ. (Αἰν.)

Ἀγάληα, γάληα φύτιβι οὐ γιουργός ἀβέλ' κι ἀγάληα, γάληα γίνουσαν ἡ ἀγουρίδα μέλ'

